

Geld verdienen met vaccins

Op het Europese infectieziekten-congres luister ik naar een econoom die uitlegt welke vaccins “kosten-effectief” genoeg zijn om op te nemen in het rijksvaccinatieprogramma. Dit bepaalt hij door de kosten per gewonnen ziektevrij jaar oftewel per “QALY” (quality-adjusted life years) uit te rekenen. Bijvoorbeeld: als je vijfduizend vrouwen vaccineert tegen HPV en hiermee bewerkstelligt dat één vrouw – doordat ze geen baarmoederhalskanker krijgt – dertig jaar langer leeft, heb je 30 QALY’s verdiend. Vijfduizend vaccinaties kosten ongeveer driekwart miljoen euro; per QALY ben je in zo’n geval kwijt $\text{€ } 750.000 / 30 = \text{€ } 25.000$.

‘Om beleid te maken moet je eerst weten wat de economische waarde van een QALY is,’ vertelt de econoom. ‘Meestal nemen we daarvoor één tot drie maal het bruto binnenlands product per hoofd van de bevolking.’ Vaccineren tegen de pneumococ, een bacterie die longontstekingen veroorzaakt, is volgens hem kosten-effectief: €10.000 euro per QALY. Dit geldt niet voor rotavirus, dat diarree veroorzaakt bij kinderen, of voor waterpokken. Talloze kinderen worden er elk jaar ziek van, maar die overlijden – in de westerse wereld – bijna nooit.

Als zijn verhaal is afgelopen, staat er een vrouw op en loopt naar de microfoon— stampst eigenlijk. Ze oogt een beetje opgewonden, de zuiver economische benadering is haar in het verkeerde keelgat geschoten. Ze neemt een diepe ademteug en roept: ‘Hoe kun je ooit de economische waarde vaststellen van een dood kind!’

Het is heel even stil, terwijl de spreker knikt.

‘Ja,’ zegt hij dan. ‘Daarvoor nemen we de gemiddelde levensverwachting in dat land en die vermenigvuldigen we met één tot drie maal het bruto binnenlands product per hoofd van de bevolking.’

Naast het verdienen van QALY’s (in Nederland mogen die ongeveer €30.000 kosten) zijn er meer redenen voor grootscheepse vaccinaties. Voorkomen is namelijk niet alleen beter dan genezen, soms is het ook goedkoper, vooral bij ziektes waarvan de behandeling heel duur is.

Bovendien kan het zo uitpakken dat vaccinatie minder kost dan het salaris van de eventuele zieken. Bepaalde bedrijven bieden hun werknemers daarom elk jaar de griepvaccinatie aan.

Je zou kunnen vaccineren om ziekte (zeg maar: “je beroerd voelen”) te voorkomen en mensen ziekenhuisopnames te besparen, maar het economisch voordeel hiervan is lastig hard te maken. Vooral bij kinderen: de arbeidsproductiviteit van peuters is sinds het begin van de vorige eeuw immers nagenoeg nul. Sommige economen pleiten er daarom voor mee te wegen dat ouders werkdagen verliezen om thuis voor hun kroost te zorgen.

In principe rekent de overheid alle mogelijke preventie-maatregelen door, van zwangerschapsscreeningen tot fluor in het drinkwater tot besnijdenis van pasgeboren jongetjes— en bepaalt vervolgens het beleid grotendeels op basis van emoties in de samenleving. Gelukkig gaan de belangrijkste preventie-maatregelen, die waar de meeste QALY's mee gewonnen kunnen worden, volledig buiten de overheid om. Er valt niets aan te rekenen ook, want stoppen met roken (8 QALY's per persoon!), afvallen en jezelf niet lamzuipen voor je een eindje gaat rijden zijn namelijk nog altijd helemaal gratis.